

Aynı isimde pek çok insan olduğu için bu insanlar karıştırılabilir. Bundan dolayı soyadına gereksinim duyulmuştur.

- ☀ İnsanlar niçin soyadına gereksinim duymuştur? Bu konudaki düşüncelerinizi söyleyiniz.
- ☀ Araştırmanızdan hareketle soyadınızın anlamını arkadaşlarınızla paylaşınız.
- ☀ "Soyadı Kanunu'nun Kabulü" metnini noktalama işaretlerine dikkat ederek önce sessiz sonra sesli okuyunuz.

SOYADI KANUNU'NUN KABULÜ

21 Haziran 1934

Eskiden her Türk ailesinin soyunu belirtmeye yarayan özel bir adı vardı. Bu aile adı nesilden nesile sürer giderdi. Böylece herkes, kolaylıkla soyunu sopunu bilirdi. (...) Bir süre sonra bu güzel gelenek unutuldu. Sadece ünlü kimseler soyadı yerine bazı ünvanlar kullanmaya başladılar.

Devamlı bir soyadının olmayışı çeşitli sıkıntılara yol açıyordu. Mesela, resmî kayıtlarda bir kimsenin sadece adı yazılırdı. Bir nüfus kütüğünde yüzlerce Mehmet, yüzlerce Ahmet, Hasan adı vardı. Bu yüzden birçok yanlışlık, karışıklık olurdu. Devlet dairelerinde memurlar, zamanlarının çoğunu bu pürüzleri gidermek için harcarlardı. Çok kez aynı soydan gelenler birbirlerinden habersizdiler.

Bu durumun önüne geçmek için 21 Haziran 1934'te Soyadı Kanunu çıkarıldı. Bu kanun gereğince her aile Türkçe bir soyadı seçti ve bu ad, o ailenin nüfustaki kütüğüne geçirildi. Böylece eski geleneklerimizden biri olan soyadı kullanma âdeti yeniden canlandırılmış oldu.

27 Kasım 1934'te TBMM tarafından kabul edilen özel bir kanunla da Gazi Mustafa Kemal, "Atatürk" soyadını aldı. Bu soyadının başka bir kimse veya aileye verilemeyeceği de hükme bağlandı. O zamana kadar halk, Mustafa Kemal'e "Gazi" veya "Gazi Mustafa Kemal" derdi. Bu özel kanun çıktıktan sonra ona herkes "Atatürk" demeye başladı. Çünkü bu soyadı çok anlamlı ve çok güzeldi. Hayatını yurduna ve ulusuna adanmış Mustafa Kemal, gerçekten Türklerin atası idi.

A. Ferhan Oğuzkan
Atatürk Devrimleri
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

- Okuduğunuz metinde geçen bazı kelime ve kelime gruplarının anlamları aşağıda verilmiştir. Bu kelime ve kelime gruplarını anlamlarına uygun olarak birer cümlede kullanınız.

- soy sop:** Bütün soy ve hısımlar.

Soyadları olmasaydı kimse soyunu sopunu bilemezdi.

- nüfus kütüğü:** Nüfusa kayıtlı olunan defter, kütük.

Yeni doğan bebekler, nüfus kütüğüne kaydedildi.

- pürüz:** Engel, güçlük.

Bu pürüzü de aşınca iyi bir tatile gidebiliriz.

2. Etkinlik

- Önce annesini sonra babasını aradı.
- Fasulye fazla sulu, çorba ise fazla koyu olmuř.

Birinci cümledeki "önce" ve "sonra" kelimeleri, ikinci cümledeki "sulu" ve "koyu" kelimeleri anlam bakımından birbirinin tersidir. Anlamca birbirinin karşıtı olan, birbiriyle çelişen kelimelere **zıt anlamlı kelimeler** denir.

- Aşağıdaki cümlelerde zıt anlamlısı olan kelimeleri bulunuz. Bu kelimelerin altını çiziniz.

Herkes, kolaylıkla soyunu bilirdi.

Zengin bir kültüre sahibiz.

Tecrübeli arkadaşını aradı.

Herkesin özel bir adı vardı.

Hastamız birkaç gün içinde iyilesti.

Bazıların isimleri çok anlamlı idi.

Kanun'dan sonra herkesin bir soyadı oldu.

Küçük çocukları ön sıralara oturtular.

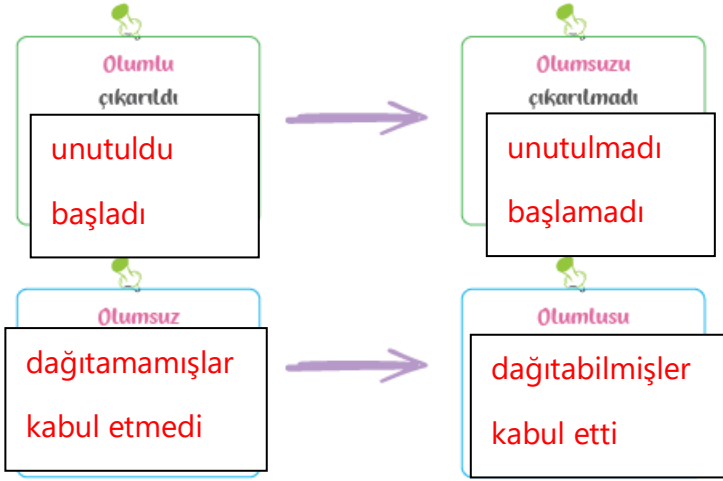
3. Etkinlik

"Onunla gittin mi, gitmedin mi?"

Bu cümledeki "gitmemek" kelimesi "gitmek" kelimesinin zıt anlamlısı değil, olumsuz şeklidir. Filler "-ma/-me" eki alarak olumsuz anlam kazanır. Bir kelimenin olumsuzu, o kelimenin zıt anlamlısı değildir.

☀ Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili fiilleri ilgili kutucuklara yazınız. Daha sonra bu fiillerin olumlu ise olumsuz, olumsuz ise olumlu hâlini karşısına örnekteki gibi yazınız.

- 1 Haziran 1934'te Soyadı Kanunu çıkartıldı.
- Kalabalığı bir türlü dağıtamamışlar.
- Bir süre sonra bu güzel gelenek unutuldu.
- Ünlü kimseler soyadı yerine bazı ünvanlar kullanmaya başladı.
- Ortaklık teklifini kabul etmedi.

4. Etkinlik

☀ Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre defterinize cevaplayınız.

1. Eskiden Türk aileleri soylarını nasıl takip edermiş?
2. Devamlı bir soyadının olmayışı hangi sıkıntılara yol açıyormuş?
3. Aynı soydan gelen kişilerin birbirlerinden haberleri neden olmuyormuş?
4. Soyadı Kanunu çıkıncaya kadar halk, Mustafa Kemal'e nasıl hitap ediyormuş?
5. Yazar, Atatürk soyadını neden çok anlamlı buluyor?

1-Eskiden her Türk ailesinin soyunu belirtmeye yarayan özel bir adı varmış ve bu aile adı nesilden nesile sürer gidermiş. Böylece herkes, soyunu takip edermiş.

2-Resmî kayıtlarda bir kimsenin sadece adı yazıldığı için bir nüfus kütüğünde yüzlerce Mehmet, yüzlerce Ahmet, Haşan adı olurmuş. Bu yüzden birçok yanlışlık, karışıklık olurmuş. Devlet dairelerinde memurlar, zamanlarının çoğunu bu pürüzleri gidermek için harcarlarmış. Çok kez aynı soydan gelenler birbirlerinden habersizmişler.

3-Çünkü o soyu belirten bir ad yokmuş, insanlar nüfus kütüklerine yalnız adlarıyla yazılıyormuş.

4-Soyadı Kanunu çıkıncaya kadar halk, Mustafa Kemal'e "Gazi" veya "Gazi Mustafa Kemal" şeklinde hitap ediyormuş.

5-Çünkü Atatürk, hayatını yurduna ve ulusuna adamıştır ve gerçekten Türklerin atasıdır.

5. Etkinlik

"Soyadı Kanunu'nun Kabulü" adlı bilgilendirici bir metin okudunuz. Bilgi veren bu metinler "giriş, gelişme ve sonuç" bölümlerinden oluşur. Giriş bölümünde konuya giriş yapılır. Gelişme bölümünde konu örneklerle anlatılır. Sonuç bölümünde ise konu sonuca bağlanır.

- Buna göre okuduğunuz metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini belirlemek için aşağıdaki parçada boş bırakılan yerleri doldurunuz.

Metnin bölümünde soyadının sağladığı kolaylıklar üzerinde durulmuştur. bölümünde kişilerin soyadı olmayınca karşılaşılan zorluklara değinmiştir. Karışmayı önlemek için Soyadı Kanunu'nun çıkarılmasından söz edilmiştir. bölümünde ise Mustafa Kemal'e Atatürk soyadının verilmesinden bahsetmiştir.

6. Etkinlik

- Hamit Bey ile torunu Hüseyin arasında geçen aşağıdaki konuşmayı okuyunuz. Konuşmanın konusunu belirleyerek bu konudaki duygu ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Dede, çarşıya çıktığında bana bir mouse (maus) alır mısın?

Alırım alırım da önce ne dediğini bir anlasam. Oğlum, Türkçe konuşsana, mouse da nedir?

Bilgisayar ekranındaki imlecin hareketlerini kontrol ettiğimiz araç, Türkçesi de fare.

Ha şöyle oğlum! Türkçesi varken neden yabancı bir kelimeyi kullanıyorsun?

Bundan sonra daha dikkatli olurum dede. Hem konuşurken hem de yazarken Türkçe kelimeler kullanacağım.

Aferin oğlum, Türkçemize sahip çıkalım. Yoksa dede ile torun anlaşamaz hâle geleceğiz.

Hüseyin

Hamit Bey

Konuşmanın konusu Türkçesi olan sözcüklerin yerine yabancı dillerdeki karşılıklarının kullanılmaması gerektiğidir. Bence de dilimize sahip çıkmak ve onu korumak istiyorsak kesinlikle Türkçesi olan kelimelerin yerine yabancı sözcükler kullanmamalıyız. Yoksa bir de bakarız ki konuşacak Türkçe kelimemiz kalmamış.

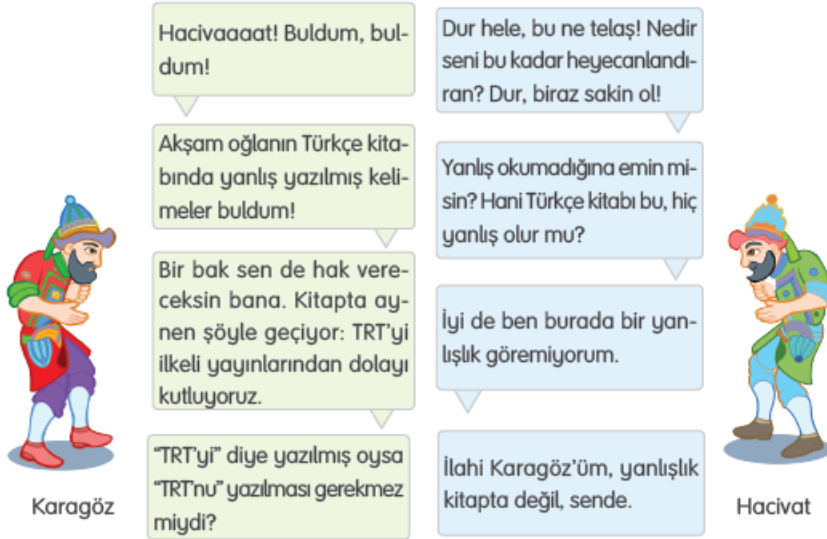
7. Etkinlik

- * Aşağıda kesme işaretinin (') kullanıldığı yerler ve bunları örnekleyen cümleler verilmiştir. Kurallar ile ilgili örnekleri eşleştiriniz.

	KURALLAR	ÖRNEK CÜMLELER
a	Özel adlara getirilen ekleri ayırmak için kesme işareti konur.	b Hatice Hanım'ın börekleri çok güzel olur.
b	Kişi adlarından sonra gelen saygı sözlere getirilen ekleri ayırmak için konur.	ç BMM'nin olağan toplantısı bugün yapılıyor.
c	Sayılarla getirilen ekleri ayırmak için konur.	c Çocuklar, kitaplarınızın 123'üncü sayfasını açınız.
ç	Kisaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur.	a Fatma'nın amcası askerden geldi.

8. Etkinlik

- a. Karagöz ile Hacivat arasında geçen aşağıdaki konuşmayı okuyunuz.

Karagöz: Hacivaaaat! Buldum, buldum!

Hacivat: Dur hele, bu ne telaş! Nedir seni bu kadar heyecanlandıran? Dur, biraz sakin ol!

Karagöz: Akşam oğlanın Türkçe kitabında yanlış yazılmış kelimeler buldum!

Hacivat: Yanlış okumadığına emin misin? Hani Türkçe kitabı bu, hiç yanlış olur mu?

Karagöz: Bir bak sen de hak vereceksin bana. Kitapta aynen şöyle geçiyor: TRT'yi ilkeli yayınlarından dolayı kutluyoruz.

Hacivat: İyi de ben burada bir yanlışlık göremiyorum.

Karagöz: "TRT'yi" diye yazılmış oysa "TRTnu" yazılması gerekmez miydi?

Hacivat: İlahi Karagöz'üm, yanlışlık kitapta değil, sende.

- b. Bu konuşmaya göre Karagöz'ün mü yoksa Hacivat'ın mı haklı olduğunu söyleyiniz.

Hacivat haklıdır çünkü büyük harfle yapılan kısaltmalara getirilen ekler, kelimenin değil harfin okunuşuna göre eklenir.

9. Etkinlik

Bir kelimenin, terimin veya özel adın içerdği harflerden biri veya birkaçı ile daha kısa olarak ifade edilmesine **kısaltma** denir. Örneğin Türkiye Büyük Millet Meclisi "TBMM" şeklinde kısaltılır.

- a. Aşağıdaki kurallara göre verilen kelime ve kelime gruplarının kısaltmasını yapınız.

Kural	Kelime ve Kelime Grubu	Kısaltma
1	Türk Dil Kurumu	TDK
	Amerika Birleşik Devletleri	ABD
	Dokuzuncu Hariciye Koğuşu	AHK
	Bilim Teknik	BT
	kuzeybatı	KB
2	kilometre	km
	litre	L
	miligram	mg
3	Kartopu Mahallesi	Mah.
	Avukat	Av.
	Profesör	Prof.
	Çeviren	Çev.
	sıfat	Sf.

- b. Aşağıya içinde kısaltmaların geçtiği iki cümle yazınız.

- Dayım DSİ'de işe başladı.
- Biz Özlem Sok. No: 1'de oturuyoruz.

10. Etkinlik

☀ **Aşağıdaki hususları dikkate alarak “Atatürk’ün Türk milleti için yaptıkları” konulu bilgilendirici bir metin yazınız.**

- Verilen kısaltmalardan ikisini seçerek yazınızda bunlara yer veriniz.
- Seçtiğiniz kısaltmaların içinde geçtiği bir metin yazınız.
- Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini uygun şekilde oluşturmaya dikkat ediniz.
- Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanınız.
- Yazınızı tamamladıktan sonra sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

TRT (Türkiye Radyo
Televizyon Kurumu)

TSK (Türk Silahlı
Kuvvetleri)

İng. (İngilizce)

vb. (ve benzeri)

T.C. (Türkiye
Cumhuriyeti)

ATATÜRK

Atatürk, Türk milletinin kaderini değiştiren, onu çağdaş dünyaya taşımak için büyük yenilikler yapan bir liderdir. Kurtuluş Savaşı’nda Türk milletine liderlik eden Atatürk, ülkenin bağımsızlığını kazanmasını sağlamış ve modern **T.C.** kurulmuştur.

Atatürk’ün en büyük amacı, Türk milletini çağdaş uygarlık seviyesine yükseltmekti. Bunun için eğitim ve hukuk alanlarında çok önemli inkılaplar yaparak halkın bilgiye ulaşmasını ve eşit haklara sahip olmasını sağladı. TRT’yi kurdu. Özellikle kadınlara verdiği haklar, kadınların toplumsal hayatta daha etkin rol almasının önünü açtı.

Eğitimde gerçekleştirdiği Latin alfabesine geçiş, Türk halkının okuryazarlık oranını artırırken, kurduğu Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu **vb.** kurumlar ile milli kimliğin güçlenmesine katkıda bulundu. Ayrıca, ekonomik alanda yaptıklarıyla, açtığı fabrikalarla Türkiye’yi gelişmiş bir ülke hâline getirdi.

Atatürk’ün yaptığı bu yenilikler, Türkiye’yi yalnızca bağımsız bir ülke değil, aynı zamanda modern bir toplum haline getirdi. Türk milletine kazandırdığı bu değerler, bugün hala onun büyüklüğünün bir yansıması olarak yaşamaktadır. Atatürk, sadece bir lider değil, bir ulusun yeniden doğuşunu sağlayan büyük bir devrimcidir.